

КАДРОВА РОБОТА В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.3

О. М. ЛУПИНА,

аспірант

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН У ЗВ'ЯЗКУ З ХВОРОБОЮ

З'ясовано та обґрунтовано організаційно-правові форми соціального забезпечення громадян, які зазнали впливу соціального ризику хвороби.

Ключові слова: хвороба, організаційно-правові форми, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, асигнування бюджету, добровільне медичне соціальне страхування.

Питання організаційно-правового механізму соціального забезпечення є невід'ємною складовою загальної частини права соціального забезпечення, оскільки пов'язане із процедурою фінансування та здійснення матеріального забезпечення громадян у випадку настання соціального ризику. Хвороба як соціальний ризик нещодавно була включена до вітчизняного законодавства як підстава соціального забезпечення громадян в Україні [1], однак по сьогодні в Україні не легалізований організаційно-правовий механізм реалізації права особи на соціальне забезпечення, що актуалізує пропонуване до розгляду у статті питання.

Організаційно-правові форми соціального забезпечення як об'єкт досліджень у фаховій літературі розглядають досить часто. Комплексно, як правило, його вивчають у галузевих підручниках та пов'язують із способами фінансування та здійснення соціального забезпечення фізичних осіб, які зазнали впливу соціального ризику, механізмом, створеним для реалізації права особою на соціальне забезпечення [2, с. 234; 3, с. 28; 4, с. 98; 5, с. 11].

Окремі теоретичні проблеми організаційно-правових форм соціального забезпечення розглянуто у монографіях [6; 7].

Однак у вітчизняних галузевих дослідженнях ані поняття соціального забезпечення у зв'язку з хворобою, ані його організаційно-правовий механізм не досліджувались. Очевидно, це можна пояснити тим, що до цього часу в Україні хвороба як об'єкт правового регулювання та наукових досліджень пов'язується лише з питаннями медичного обслуговування населення та не трактується як соціальний ри-

зик, що зумовлює виникнення права на соціальне забезпечення.

Мета статті – з'ясувати та обґрунтувати систему організаційно-правових форм соціального забезпечення у зв'язку з хворобою в Україні.

На етапі зародження наукових досліджень у сфері соціального забезпечення В. С. Андреев обґрунтував організаційно-правові форми соціального забезпечення та запропонував критерії їх розмежування: 1) коло забезпечуваних суб'єктів; 2) підстави забезпечення, тобто ті конкретні життєві обставини, з якими пов'язується право на забезпечення; 3) види забезпечення, тобто форми надання тим, хто їх потребує, засобів до існування чи інших соціальних благ; 4) способи утворення фінансової основи, акумулювання фінансових засобів, необхідних для надання забезпечення; 5) органи, що надають забезпечення, чи іншим чином беруть участь у ньому [5, с. 11–12].

Зазначені критерії залишаються базовими для розмежування організаційно-правових форм соціального забезпечення і в сучасній фаховій літературі [6, с. 19–27; 2, с. 234; 8, с. 40–53].

Характеризуючи організаційно-правові форми, деякі науковці вважають, що вони різняться лише з огляду на джерела фінансування окремих видів соціального забезпечення. Зокрема, обґрунтовуючи організаційно-правові форми, В. Ш. Шайхатдінов зазначив, що організаційно-правові форми є лише засобами формування фондів, призначених для соціального забезпечення, та охоплюють лише відносини щодо акумуляції коштів та управління фондами, і не включають відносин щодо надання громадянам матеріального забезпечення та

обслуговування [9, с. 28]. Такий підхід, на переконання В. Я. Бурака, є не зовсім правильним, оскільки поза увагою залишаються такі важливі ознаки, як коло осіб, що підлягають соціальному забезпеченню, його види тощо [2, с. 234].

Із наведеною вище думкою також не погоджуються й сучасні науковці – представники вітчизняної науки права соціального забезпечення, оскільки незрозуміло, чому особлива організаційно-правова форма необхідна лише для збору коштів, а для перерозподілу вона непотрібна. Доцільно вважати, що і збір коштів, і їх перерозподіл здійснюється в певних організаційно-правових формах, які відрізняються одна від одної за об'єктами, суб'єктами, змістом надання, принципами соціального забезпечення тощо. При цьому слід зазначити, що саме надання громадянам забезпечення та їх обслуговування становить основний зміст діяльності та функціонування соціального забезпечення взагалі, а також у певній організаційно-правовій формі [6, с. 54].

Характеризуючи організаційно-правові механізми реалізації особою права на соціальне забезпечення, учені, як правило, не обґрунтовують дефініції даного поняття й лише розглядають види організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Р. І. Іванова та В. А. Тарасова виділяють такі організаційно-правові форми соціального забезпечення: державне соціальне страхування працівників; соціальне страхування окремих категорій; соціальне забезпечення за рахунок прямих асигнувань із державного бюджету; забезпечення за рахунок спеціальних фондів громадських організацій [10, с. 121].

В. П. Галаганов виокремлює організаційно-правові форми, що доповнюють одна одну: державне соціальне страхування; державну соціальну допомогу; приватне соціальне страхування; суспільне благодійництво. Він відносить соціальне обслуговування до державної соціальної допомоги, яка є організаційно-правовою формою соціального забезпечення [11, с. 39]. Пізніше В. П. Галаганов наголошує, що система соціального забезпечення має дві організаційно-правові форми існування, а саме: обов'язкове соціальне страхування; обов'язкове асигнування з державного бюджету [12, с. 37–60].

Деяко спірною, на нашу думку, є класифікація організаційно-правових форм соціального забезпечення, запропонована І. М. Сиротою. Дослідниця виділяє сім таких форм: 1) обов'язкове державне пенсійне страхування; 2) обов'язкове державне соціальне страхування; 3) со-

ціальне забезпечення за рахунок прямих асигнувань із державного бюджету України; 4) забезпечення за рахунок коштів соціальних фондів підприємств, творчих об'єднань, благодійних організацій та приватних добровільних внесків громадян; 5) утримання непрацездатних громадян у державних комунальних та інших закладах соціального призначення; 6) адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, непрацездатним громадянам за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів; 7) недержавне пенсійне забезпечення громадян за угодами з роботодавцями недержавними пенсійними фондами та приватними пенсійними системами [13, с. 94].

Однак обов'язкове державне пенсійне страхування, поряд зі страхуванням на випадок безробіття, від нещасного випадку на виробництві, на випадок тимчасової непрацездатності, є одним із видів загальнообов'язкового державного соціального страхування, здійснюється відповідно до єдиної правової бази – Основ законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [1] та Закону України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [14], здійснюється за однаковими принципами, тотожними суб'єктами (страхувальники, застраховані особи, страховики) тощо, а тому не може виділятися окремою організаційно-правовою формою поряд із обов'язковим соціальним страхуванням. Розмежувати зазначені види організаційно-правових форм, зважаючи на види соціальних виплат (пенсії чи страхові допомоги), вважаємо не зовсім правильним, оскільки принцип отримання таких виплат є тотожним – наявність страхової участі особи в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Незрозумілим є поєднання в одній організаційно-правовій формі соціального забезпечення за рахунок благодійних організацій та коштів роботодавця, адже фінансовою основою вчинення соціального забезпечення в рамках благодійництва є: внески засновників та інших благодійників; благодійні внески й пожертви, що мають цільовий характер (благодійні гранти), надані фізичними та юридичними особами в грошовій та натуральній формі; надходження від проведення кампаній зі збору пожертв, благодійних масових заходів, лотерей та аукціонів із реалізації майна та пожертв, що надійшли від благодійників; доходи від депозитних вкладів та цінних паперів, надходження від підприємств, організацій, що перебувають у власності

благодійної організації; інші джерела, не заборонені законодавством України [15, с. 254–257].

Недержавне соціальне забезпечення, що надається працівникам роботодавцем, здійснюється прямо або опосередковано за рахунок коштів роботодавця [16].

У літературі зустрічаємо й інші класифікації форм соціального забезпечення. Так, О. Є. Мачульська, поряд із державним соціальним страхуванням і соціального забезпечення за рахунок прямих асигнувань з бюджету, виділяє таку самостійну форму соціального забезпечення, як державна соціальна допомога, що надається особам та сім'ям із низьким рівнем доходу (нижче від прожиткового мінімуму) [17, с. 97]. Солідарна з нею і М. Ю. Федорова [18, с. 221]. Термін «соціальна допомога» М. В. Лушнікова [19, с. 127] використовує на позначення системи соціального забезпечення за рахунок загальної податкової системи, тобто асигнування з бюджету.

С. М. Синчук та В. Я. Бурак виділяють: 1) загальнообов'язкове державне соціальне страхування; 2) асигнування з бюджету; 3) недержавні форми соціального забезпечення [20, с. 178].

С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та О. Т. Панасюк вважають, що сучасна система соціального забезпечення в Україні включає такі організаційно-правові форми: соціальне страхування за рахунок обов'язкових страхових внесків до відповідних фондів загальнообов'язкового соціального страхування та добровільних внесків до них або до недержавних страхових фондів; державне забезпечення й надання соціальних послуг окремим категоріям громадян за рахунок державного бюджету; соціальна допомога й соціальна підтримка за рахунок державного або місцевого бюджетів [3, с. 28].

М. В. Філіпова називає державну соціальну допомогу різновидом соціального забезпечення за рахунок бюджетних асигнувань. При збігові принципів визначення кола забезпечуваних, єдиної фінансової основи у вигляді видів бюджетів усіх рівнів, видів забезпечення та органів, що надають таке забезпечення, державна соціальна допомога відрізняється від інших різновидів соціального забезпечення за рахунок бюджетних асигнувань лише тим, що єдиною основою її надання є малозабезпеченість, що тягне за собою й такі її особливості, як порядок та умови забезпечення [4, с. 27]. Проте цієї ознаки недостатньо для констатації самостійності такої форми соціального забезпечення, адже неможливо назвати один пріоритетний критерій такої організаційно-право-

вої форми соціального забезпечення. Всі вони тісно взаємопов'язані й жоден із них окремо не може бути визнаний достатнім для класифікації організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Розглядаючи соціальне забезпечення як участь суспільства в контексті тих його членів, які через непрацездатність або через інші об'єктивні причини не можуть забезпечити себе самостійно, вважаємо, що організаційно-правові форми такого забезпечення повинні диференціюватися залежно від того, хто реалізує соціальну діяльність від імені суспільства. Соціальне забезпечення, що реалізується безпосередньо державою, є державним, а забезпечення, що надається іншими суб'єктами, але за участі держави, – недержавним. Це перший рівень класифікації форм соціального забезпечення. Проте така класифікація не вирішує питання про механізм реалізації даного права. Відповідь на нього варто шукати в міжнародно-правових актах [4, с. 99].

Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права засвідчує право кожного на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування [21]. Отже, соціальне страхування можна розглядати як одну з організаційно-правових форм соціального забезпечення. Конвенція Міжнародної організації праці № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» говорить про можливість закріплення права на забезпечення у формі страхування, а також за рахунок обкладення податком, тобто, по суті, називає вже дві форми – страхову і нестрахову [22].

Проаналізувавши вищезазначені позиції вчених, стверджуємо, що незважаючи на різну термінологію, можна виділити єдині організаційно-правові форми соціального забезпечення, притаманні сучасному суспільству. Вітчизняна система організаційно-правових форм соціального забезпечення включає: соціальне страхування всіх осіб, які здійснюють трудову діяльність, незалежно від її форми (за трудовим чи цивільним договором або підприємцем – фізичною особою), асигнування бюджетів різних рівнів та інші, недержавні його форми.

Законодавство про охорону здоров'я населення передбачає функціонування державної, комунальної і приватної системи охорони здоров'я, що є основною гарантією реалізації права на охорону здоров'я.

Державна система охорони здоров'я – це система лікувально-профілактичних та науководослідних установ, освітніх закладів, фармацевтичних підприємств та організацій, санаторно-

профілактичних установ, територіальних органів, створених для реалізації санітарно-епідеміологічного нагляду, установ судово-медичної експертизи, підприємств із виробництва медичних препаратів і медичної техніки та інших підприємств, установ та організацій, що перебувають у державній власності та підпорядковані органам управління державною системою охорони здоров'я.

Комунальну систему охорони здоров'я формують місцеві органи самоврядування, а також медичні, фармацевтичні та аптечні організації, що перебувають у комунальній власності.

Приватна система охорони здоров'я – це сукупність об'єктів охорони здоров'я, комерційних та некомерційних організацій, майно яких перебуває в приватній власності, що здійснюють діяльність із надання медичної допомоги [23].

Під хворобою як соціальним ризиком ми розуміємо природний або зумовлений виконанням трудових обов'язків фізіологічний стан людини, який визначається його об'єктивним погіршенням, зменшенням чи втратою природних функцій організму, які спричиняють обмеження або зниження повсякденної життєдіяльності людини та (або) зниження працездатності, зменшення обсягу чи повне припинення трудової діяльності.

За колом суб'єктів хвороба як соціальний ризик є актуальною для всіх членів суспільства та потенційною для кожної людини, а отже, соціальне забезпечення повинно бути предметом загальнодержавної системи соціального захисту.

Однією з основних (найпоширенішою) організаційно-правових форм державного соціального забезпечення, тобто способом його організації та здійснення, визнається загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Це одна з форм, за допомогою якої держава виконує функцію соціального забезпечення. Більше того, Конституція України визначає загальнообов'язкове державне соціальне страхування як одну з гарантій права особи на соціальний захист.

Організаційно-правова форма соціального забезпечення особи на випадок хвороби, пов'язаної із втратою трудового доходу, передбачає загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що охоплює кілька його видів відповідно до соціального ризику та страхового випадку. За програмами соціального страхування здійснюється: компенсація втраченого заробітку у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та стійкою непрацездатністю, зумовленою нещасним випадком на виробництві

та професійним захворюванням; часткова компенсація санаторно-курортного лікування; компенсація матеріальної підтримки у разі надання необхідної медичної допомоги.

У сфері соціального забезпечення населення важливою організаційно-правовою формою залишається асигнування з бюджету.

Право на безоплатну медичну допомогу закріплено в ч. 3 ст. 49 Конституції України, яка містить положення про те, що в державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно [24]. Це право також закріплено в ст. 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, відповідно до якого держави, що беруть участь у пакті, визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного й психічного здоров'я [21].

Для розуміння повноважень держави у сфері охорони здоров'я доцільно навести п. 2 зі ст. 95 Основного Закону: «Виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків». Будь-які видатки передбачають також і видатки на охорону здоров'я. Таким чином, з одного боку, існує конституційна гарантія надання громадянам медичної допомоги на безоплатній основі, а з іншого – реальний рівень асигнувань на охорону здоров'я відповідно до закону про держбюджет.

Медичне лікування у випадку хвороби зачіпає майнові інтереси абсолютної більшості осіб, тому компенсація необхідних видатків здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, в межах організаційно-правової форми – асигнування з бюджетів різних рівнів.

У фаховій літературі так обґрунтовують додатковий характер організаційно-правової форми соціального забезпечення асигнування з бюджету: воно має на меті надання додаткового соціального захисту понад те, що надається за рахунок соціального страхування; воно також покликане забезпечити осіб, які не мають права на соціальне забезпечення [2, с. 235–260].

Асигнування з бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення у зв'язку з хворобою матиме подвійне співвідношення із соціальним страхуванням. По-перше, відповідно до Основ законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування кошти з бюджету є одним із основних та субсидіарних джерел соціально страхових фондів, а отже, й фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування. По-друге, надмірне

реформування системи медичного забезпечення в напрямку переведення його лише на страхові принципи, хоча й соціально-страхові, не зменшує ролі коштів бюджету у фінансуванні швидкої (екстреної) медичної допомоги, спеціалізованого лікування та науково-дослідної роботи у сфері медичного забезпечення громадян із метою підвищення його рівня та стандартів.

Недержавне соціальне забезпечення у зв'язку з хворобою відповідно до вітчизняного законодавства набуває вигляду додаткового соціального страхування. Воно є частиною комерційного страхування, в рамках якого реалізується страховий захист від соціальних ризиків за рахунок страхових платежів, що добровільно сплачуються страхувальниками. Такими ризиками можуть бути втрата заробітку чи несення додаткових витрат, тобто ті ж ризики, що й в обов'язковому соціальному страхуванні. Проте особам, застрахованим додатково, надається ширший захист, оскільки в договорі додаткового страхування, як правило, передбачаються більш пільгові умови та вищий розмір забезпечення. Основна мета добровільного медичного страхування – гарантувати застрахованим осо-

бам при виникненні страхового випадку оплати вартості медичних послуг за рахунок коштів страхових резервів, а також фінансувати профілактичні заходи.

Висновок. Організаційно-правовими формами забезпечення реалізації права на соціальне забезпечення у зв'язку з хворобою в Україні є загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування як вид загальнообов'язкового державного соціального страхування; загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві, що спричинили втрату працездатності; добровільне медичне страхування як недержавна форма соціального забезпечення; державне соціальне забезпечення за рахунок асигнувань із бюджетів різних рівнів.

Важливим є законодавче встановлення державою соціальних стандартів у сфері соціального забезпечення громадян у зв'язку з хворобою в рамках кожної із задекларованих організаційно-правових форм.

Список використаної літератури

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січ. 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121. – У ред. від 13 січ. 2009 р.
2. Право соціального забезпечення : підруч. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін.] ; за ред. П. Д. Пилипенка. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К. : Ін Юре, 2010. – 504 с.
3. Право соціального забезпечення в Україні : підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін. ; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Х. : ФІНН, 2012. – 640 с.
4. Право социального обеспечения : учебник / [Доброхотова Е. Н., Иванкина Т. В., Лаврикова М. Ю. и др.] ; под ред. Филиповой М. В. – М. : Юристъ, 2006. – 446 с.
5. Андреев В. С. Право социального обеспечения в СССР : учебник / В. С. Андреев. – М. : Юрид. лит., 1980. – 312 с.
6. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект : монографія / В. В. Андріїв, О. В. Москаленко, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – Х. : ФІНН, 2011. – 280 с.
7. Прилипко С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення : [монографія] / С. М. Прилипко. – Х. : Берека-Нова, 2006. – 264 с.
8. Шашків Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посіб. / Б. І. Шашків. – К. : Знання, 2005. – 405 с. – (Вища школа ХХІ століття).
9. Шайхатдинов В. Ш. Теоретические проблемы прав социального обеспечения : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / Шайхатдинов Владимир Шалимович. – М., 1985. – 26 с.
10. Иванова Р. И. Предмет и метод советского права социального обеспечения / Р. И. Иванова, В. А. Тарасова. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 226 с.
11. Галаганов В. П. Российское социальное обеспечение: проблемы и перспективы развития / В. П. Галаганов // Государство и право. – 1992. – № 12. – С. 38–46.
12. Галаганов В. П. Право социального обеспечения : учебник / В. П. Галаганов. – М. : КНОРУС, 2010. – 512 с.
13. Сирота И. М. Право социального обеспечения в Украине : учебник / И. М. Сирота. – Харьков : Одиссей, 2000. – 384 с.
14. Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : закон України від 8 лип. 2010 р. № 2464-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 61. – Ст. 2108.
15. Синчук С. М. Благодійництво як організаційно-правова форма соціального забезпечення / С. М. Синчук // Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства : матеріали між нар. наук.-практ. конф.; (м. Путивль, 14–16 черв. 2012 р.). – Путивль : Укр. асоц. фахівців труд. права ; Сум. нац. аграр. ун-т ; Путивль. коледж Сум. нац. аграр. ун-ту, 2012. – С. 254–257.

16. Синчук С. М. Щодо питання про недержавне соціальне забезпечення за рахунок роботодавця / С. М. Синчук // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2011. – № 2 (38). – С. 194–198
17. Мачульская Е. Е. Право социального обеспечения : учеб. пособие для ВУЗов / Е. Е. Мачульская, Ж. А. Горбачева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Книж. мир, 2001. – 293 с.
18. Федорова М. Ю. Теоретические проблемы правового регулирования социального страхования : монография □ Марина Юрьевна Федорова. – Омск : Ом. госуниверситет, 2003. – 382 с.
19. Лушникова М. В. Курс права социального обеспечения : учеб. пособие / М. В. Лушникова, А. М. Лушников. – М. : Юстицинформ, 2008. – 600 с.
20. Синчук С. М. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. / С. М. Синчук, В. Я. Бурак ; за ред. С. М. Синчук. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2006. – 318 с.
21. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права [Електронний ресурс] : ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовт. 1973 р. № 2148-VIII. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
22. Конвенція МОП № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» // Міжнародне законодавство про охорону праці і Конвенції та рекомендації МОП. Т. 3. – К. : Основа, 1997. – С. 249.
23. Юрах В. М. Фінансово правові засади страхування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.09.07 / Юрах Віталій Михайлович. – О. : 2008. – 20 с.
24. Конституція України. – К. : Велес, 2005. – 48 с. – (Серія видань «Офіційний документ»).

Надійшла до редколегії 14.03.2013

ЛУПЫНА О. М. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ФОРМЫ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ГРАЖДАН В СВЯЗИ С БОЛЕЗНЬЮ

Вьяснены и обоснованы организационно-правовые формы социального обеспечения граждан, подвергшихся воздействию социального риска болезни.

Ключевые слова: болезнь, организационно-правовые формы, общеобязательное государственное социальное страхование, ассигнования из бюджета, добровольное медицинское социальное страхование.

LUPYNA O. ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORMS OF SOCIAL SECURITY OF CITIZENS CONNECTED WITH DISEASE

Organizational and legal forms of social security of citizen suffered from disease as a social risk are found out and grounded.

Key words: disease, organizational and legal forms, obligatory state social insurance, budget appropriation, voluntary medical social insurance.

УДК 349.22

В. Л. МІНЕНКО,

доктор наук з державного управління,
директор Харківського обласного центру зайнятості

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Проаналізовано сучасний стан ринку праці України в цілому та Харківської області, зокрема окреслено проблеми його функціонування та тенденції розвитку, наведено порівняльні дані; розглянуто низку позитивних інновацій нового Закону України «Про зайнятість населення», які стосуються усіх учасників ринку праці та які надають можливість державі здійснювати його регулювання.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, зайнятість, тенденція, Міжнародна організація праці.

Безробіття сьогодні є гострою проблемою як для нашої країни, так і для всього пострадянського простору та Європи. Одним із чинників, який безумовно впливає на всі процеси, що відбуваються на ринку праці, є глобалізація економіки.

Для визначення ситуації сучасного стану ринку праці, оцінення ситуації у сфері зайнятості населення, аналізу тенденцій та розроблення прогнозів передусім використовуються офіційні дані Державної служби статистики України. Найбільш адекватним джерелом є